

CLAUS PER A ENTENDRE L'EXCEL·LENT COMPETÈNCIA LECTORA DE L'ALUMNAT DE FINLÀNDIA

Javier Melgarejo Draper. *Llicenciat en Psicologia (UAB). Doctor en Pedagogia (URLL). Director del Col·legi Claret de Barcelona*

Com és prou conegut, Finlàndia és el país de l'OCDE que ha obtingut més bons resultats en l'estudi del PISA 2003. Si ens fixem només en un dels àmbits avaluats, el de la competència lectora, observem que l'alumnat finlandès de 15 anys és el que té el nivell més bo de tots els països comparats, juntament amb altres variables educatives analitzades. En aquest article, el meu objectiu és doble. En primer lloc, voldria respondre dues preguntes que ens ajudaran a entendre més bé el cas finlandès, basant-nos en les evidències científiques de què disposem actualment. En segon lloc, formularé algunes propostes de millora que poden ser vàlides també per al nostre sistema educatiu.

Finlàndia és el país de l'OCDE que ha obtingut més bons resultats en l'estudi PISA 2003.

Hi ha dos conceptes previs que cal aclarir. El primer és el de la competència lectora, i el segon, el perquè de la seva importància.

La competència lectora ha estat definida així: "La competència en comprensió lectora consisteix en la comprensió i l'ús de textos escrits i en la reflexió personal a partir dels textos amb la finalitat d'assolir els objectius propis, desenvolupar el coneixement i el potencial personal i participar en la societat". (Marc conceptual 2004, p. 119.)

La competència lectora és important perquè mitjançant la lectura accedim al coneixement d'una manera autònoma i personal. En la societat del coneixement és imprescindible aprendre al llarg de la vida, per la qual cosa es requereix un domini eficaç de la lectura. Les conseqüències de tenir alumnat en el nivell 5 de lectura, que és el més alt de l'estudi PISA, són molt importants. Com més alumnes hi ha en el nivell 5, és més probable l'ocupació futura de llocs de treball de perfil molt alt en l'economia global.¹ Finlàndia té el doble d'alumnes en els nivells alt i molt alt (4 i 5) que l'Estat espanyol.²

La variable que justifica el millor rendiment de l'alumnat finlandès es troba en el seu sistema educatiu.

La competència lectora de l'alumnat de Finlàndia

Podríem formular la nostra primera pregunta així: tenim evidències que aquest resultat en competència lectora de l'alumnat finlandès és circumstancial? O les evidències ens condueixen a pensar que és persistent?

Des de fa més de catorze anys, en tots els estudis comparatius (OCDE 1992-; OCDE 2001a; OCDE 2001b; Quaderns d'Avaluació 2004) Finlàndia sempre ocupa el primer lloc en competència lectora del seu alumnat.³ D'altra banda, en tots aquests estudis l'alumnat espanyol sempre obté resultats mediocres.

Un cop aclarida la primera pregunta, sorgeix la segona: quines variables poden explicar l'excel·lent rendiment lector de l'alumnat finlandès?

Abans de respondre, però, cal tenir en compte que una de les característiques diferenciadores del sistema educatiu finlandès és que és un sistema educatiu segregat per a les dues comunitats lingüístiques del país: la comunitat que parla suec i la comunitat que parla finès.⁴

Els estudis d'autors finlandesos confirmen que les seves millores educatives han estat progressives en els darrers trenta anys (Linnäkylä 1991, 1993, 1997). Una primera explicació pot ser que la causa és la inversió que es fa a Finlàndia en l'àmbit educatiu, social o sanitari, però contra el que podria semblar no és així. Tots els països nòrdics veïns fan una inversió igual o superior en aquests àmbits, però els resultats obtinguts són sempre inferiors als de Finlàndia.⁵ Així, doncs, és evident que l'alta inversió dels veïns nòrdics de Finlàndia no correlaciona pas amb un alt rendiment del seu alumnat. No obstant això, el nostre alt fracàs sí que correlaciona amb la baixa inversió en educació i amb altres aspectes del nostre estat del benestar.⁶

La competència lectora depèn del treball coordinat de tres grans estructures: la família, les estructures socioculturals de suport educatiu i l'escola.

En el meu estudi (Melgarejo, 2005) es fa evident que l'adquisició d'una alta competència lectora ha de preveure necessàriament el treball coordinat i sostingut en el temps de tres grans estructures que es complementen o es bloquegen mútuament en el procés. Aquestes estructures són la família, les estructures socioculturals de suport educatiu i l'escola. En el cas finlandès, les tres estructures es coordinen i potencien, de manera que fan una part del treball educatiu en cadena. En el cas espanyol, en canvi, no es coordinen, sinó que es bloque-

gen. Al llarg del dia, l'alumnat passa d'una d'aquestes estructures a l'altra. En cada una d'aquestes estructures s'ha de dur a terme una part de determinades funcions que, si per alguna raó no es realitzen dins d'aquestes estructures, fan que el procés de construcció cognitiva quedi incomplet.

La família

El primer d'aquests àmbits és la família. A Finlàndia, l'estructura de la família és postpatriarcal. Hi ha la creença generalitzada que la família només s'ha de mantenir si entre els dos cònjuges hi ha afecte, respecte i igualtat de drets i deures. Hi domina el valor luterà de la responsabilitat sobre la pròpia vida. La família finlandesa es considera la primera responsable de l'educació dels seus fills i filles. A casa es respira un ambient de disciplina i coresponsabilitat entre tots els que hi conviuen. En les llars finlandeses, els nens i nenes observen com els seus pares i mares són àvids lectors de diaris i llibres i sovint van amb ells a les biblioteques. D'altra banda, hi ha mecanismes de l'estat que garanteixen la compatibilitat del treball i la vida familiar, especialment per a les dones. Els ajuts a la infantesa i la família permeten, segons la UNICEF 2000, que només el 4% dels infants finlandesos visquin en situació de pobresa (a Suècia és el 2%; a l'Estat espanyol, el 12%). Aquest important ajut de l'estat del benestar, sobretot per a les dones, compensa l'efecte negatiu que pot tenir el fet que més del 50% de les famílies estigui en situació de divorci (Suècia en té una proporció superior al 65%, mentre que a l'Estat espanyol hi ha taxes properes al 17%).⁷ Això permet tenir una gran seguretat econòmica en benefici dels fills i filles i permet, especialment a les mares, tenir temps per a dedicar-los. En la meua tesi (Melgarejo Draper, 2005) he constatat que la major part de les variables associades a aquesta estructura detectades a Finlàndia no es diferencien significativament de les dels altres països nòrdics.

L'estat finlandès garanteix la compatibilitat de la vida laboral i la familiar. La televisió ofereix sempre tota la programació en la llengua original, amb subtítols.

Les estructures socioculturals de suport educatiu

El segon àmbit és el de les institucions socials o culturals (no escolars) que potencien diferents dimensions educatives. A Finlàndia destaca la gran xarxa de biblioteques, així com les dotacions de què disposen. Són molt accessibles a tota la ciutadania, estan connectades entre elles i hi treballen professionals molt bons. Un altre factor molt impor-

tant en aquest àmbit és que Finlàndia és un país culturalment luterà. L'Església luterana finlandesa reforça el valor de la responsabilitat en els creients i la necessitat de la lectura personal de la *Bíblia* (la Paraula). Tot això ha conduït, necessàriament, al domini lector individual de tots els components de la comunitat, al marge del sexe de la persona. Històricament, la potenciació de la lectura ha estat sempre molt important a Finlàndia. Un altre factor o variable significatiu que també potencia la competència lectora és que la televisió (i el cinema) ofereix sempre tota la programació en la llengua original. Així, els infants han d'aprendre a llegir ràpidament els subtítols per tal de poder entendre els programes (pel·lícules i fins i tot alguns dibuixos animats). És evident que això activa el seu interès per la lectura i fomenta l'aprenentatge de llengües estrangeres, especialment l'anglès.⁸ Com que totes aquestes variables, i moltes altres d'associades a aquesta estructura, es donen en tots els països nòrdics (i no en l'Estat espanyol), hem de concloure que no poden ser la causa de l'èxit especial de l'alumnat finlandès.

L'escola

El tercer àmbit educatiu és l'escola. Els nens i nenes finlandesos entren en el sistema escolar als set anys i no aprenen a llegir mai abans d'aquesta edat.⁹ L'escola finlandesa d'educació primària i secundària és generalment una escola pública molt descentralitzada: gairebé el 98% de les decisions que afecten la gestió dels centres les pren el centre i la municipalitat (OCDE, 2004, p. 469). Aquesta situació, però, és molt similar a la de Suècia, per exemple.

Una dada sorprenent és que el nombre total d'hores d'instrucció entre els 7 i els 14 anys a Finlàndia és el més baix de tots els països de l'OCDE.¹⁰

Proporcionalment, a Finlàndia es fan menys hores de llengua que a l'Estat espanyol.¹¹ La teoria constructivista és el paradigma pedagògic dominant que, com a gairebé tots els països, s'aplica en els processos de lectura i escriptura. La disciplina és alta, hi ha deures per a fer a casa i es potencia l'esforç. Es reconeix l'excel·lència, la ràtio professorat-alumnes és més baixa que a l'Estat espanyol, però semblant a la de Suècia. L'atenció a la diversitat es fa o bé tractant-la per interessos o bé mitjançant el treball de dos professors per aula, aspecte en què Finlàndia destaca internacionalment. En el context de la política d'igualtat d'oportunitats típica de les societats nòrdiques, en tots els centres hi ha un àpat gratuït al dia per a tot l'alumnat. Hi ha xarxes de bibliote-

L'escola finlandesa es caracteritza per la disciplina, la potenciació de l'esforç i el reconeixement de l'excel·lència.

ques escolars ben connectades i accessibles a tota la comunitat, amb personal molt especialitzat. Totes aquestes variables són molt semblants en tots els països nòrdics, però molt diferents de les que existeixen a l'Estat espanyol.

El que diferencia realment Finlàndia de la resta de països de l'OCDE, especialment dels nòrdics, és el seu extraordinari procés de selecció i formació dels docents d'educació primària i secundària. Si es vol accedir a la llicenciatura de professorat de primària, els aspirants han de superar dos processos previs de selecció.¹² El primer procés es fa en una unitat d'avaluació centralitzada (localitzada físicament a la Universitat de Jyväskylä), un dels criteris de la qual és que l'expedient de la persona candidata ha de superar el nou de mitjana en la nota de batxillerat. Una segona selecció es porta a terme en les facultats d'educació. Entre d'altres aspectes, s'avalua la competència lectora i escrita, la capacitat d'empatia i comunicació, la sensibilitat artística i la capacitat matemàtica dels aspirants. Menys d'un 9% dels aspirants que es presenten a la selecció pot accedir a la formació com a professorat d'educació primària a les facultats d'educació. Després de 6.400 hores de formació-estudi (a l'Estat espanyol són unes 1.500),¹³ els estudiants han de fer una tesina obligatòria com a projecte final d'investigació. Cada facultat d'educació és titular d'una escola de pràctiques (una de primària i una altra de secundària). En aquestes escoles hi acostumen a treballar els millors alumnes de cada promoció. La ràtio professorat/alumnes en aquests centres de pràctiques és baixa i la coordinació entre els estudis teòrics universitaris i les pràctiques és molt alta. El professorat de secundària fa la formació en les facultats de la seva especialització (matemàtiques, literatura, etc.). Una vegada ha acabat l'especialització, ha de superar també diverses proves d'accés per a entrar a la Facultat d'Educació (capacitat d'empatia, capacitat d'explicar, etc.). Després d'haver superat aquesta selecció, el futur professorat de secundària ha de cursar estudis pedagògics de més de 1.400 hores-estudi (a l'Estat espanyol són entre 100 i 150 hores). La formació del professorat és tan important a Finlàndia, que la quantitat de càtedres de les facultats d'educació és superior a la de tots els països nòrdics junts (Simola 1994). Finlàndia és l'únic país de l'OCDE que té un sistema tan exigent per a la funció docent. Les raons per les quals es van prendre aquestes mesures durant la dècada de 1970 són històriques i polítiques.¹⁴

La direcció dels centres educatius selecciona els docents quan han acabat la seva formació. El prestigi de la funció docent a Finlàndia és extraordinari.

Una vegada han acabat la formació, els docents són seleccionats a les escoles pels directors o directores. No hi ha oposicions. Els directors (que reben una formació específica) són seleccionats pel Consell Municipal entre els aspirants que tenen més bona preparació. La direcció de les escoles de primària posa en els primers cursos

el professorat més competent de tot el claustre perquè ajudi a estructurar el procés de lectura i escriptura de l'alumnat. Un cop han estat contractats per la municipalitat, i després d'un any d'avaluació que fa l'equip directiu del centre i el Consell Municipal, el professorat passarà a formar part de la plantilla fixa com a funcionari d'educació. No hi ha un estatus de funcionari diferenciat que impliqui drets diferenciats amb els altres treballadors del país. Si una escola municipal tanca, el seu professorat ha d'anar a buscar feina a un altre municipi o centre educatiu. No hi ha un cos d'inspecció educativa. L'estat central controla la qualitat del sistema mitjançant la selecció dels aspirants a professorat de primària i secundària, principalment.¹⁵ El prestigi de la funció docent a Finlàndia és extraordinari. Els mestres i els professors i professores són molt respectats, tot i que el seu sou no és significativament superior al dels espanyols.¹⁶

Finlàndia és el país de l'OCDE més exigent en la formació del seu professorat.

Estructura de l'escola finlandesa

L'escola s'estructura en una educació primària (de primer a sisè curs) i en una de secundària obligatòria (de setè a novè). En el cas que s'aprovi aquest últim curs, es pot accedir a estudis de secundària superior. Llavors es poden fer o bé estudis de batxillerat (tres cursos més) o bé estudis professionals de dos o tres cursos. L'alumnat que superi el batxillerat pot accedir a la universitat o a estudis de tercer cicle de formació professional.

Finlàndia és un país que aspira al lideratge mundial en innovació. El govern considera que la seva supervivència cultural i econòmica depèn de planificar una societat plena de coneixement. En aquest disseny, l'escola és essencial com un gresol d'aquest model de ciutadania.¹⁷

Els finlandesos anomenen *Peruskoulu* l'escola entre els cursos de primer a novè. Inclou l'escola primària i la secundària obligatòria.

Educació primària (*Alakoulu*)

Estructurada en sis cursos, comença a set anys. El curs s'inicia a l'agost i s'acaba passades vint-i-dues setmanes de l'any següent. En total són uns 190 dies de classe. L'alumnat fa entre vint i vint-i-sis hores setmanals de classe, que es van incrementant a mesura que avancen els cursos.¹⁸ Cada centre té un

L'educació primària comença a set anys. Aleshores els nens i nenes aprenen a llegir.

consell escolar, que és l'autoritat màxima. L'avaluació és numèrica. Hi ha notes de conducta. Hi ha un alt nivell de disciplina en els centres i un treball intens de lectura a casa. Als centres hi treballen professorat tutor, especialistes, mestres especials, consellers d'orientació, infermeres pediàtriques, logopedes i psicòlegs escolars.

Secundària inicial (*Yläkoulu*)

S'estructura en tres cursos (setè, vuitè i novè). Les classes s'organitzen en grups d'edat. Hi ha professorat especialista de cada assignatura i un tutor/a. El professorat té una llicenciatura d'especialitat i ensenya una assignatura o dues. L'alumnat fa unes trenta hores de classe setmanals. Hi ha avaluació numèrica.

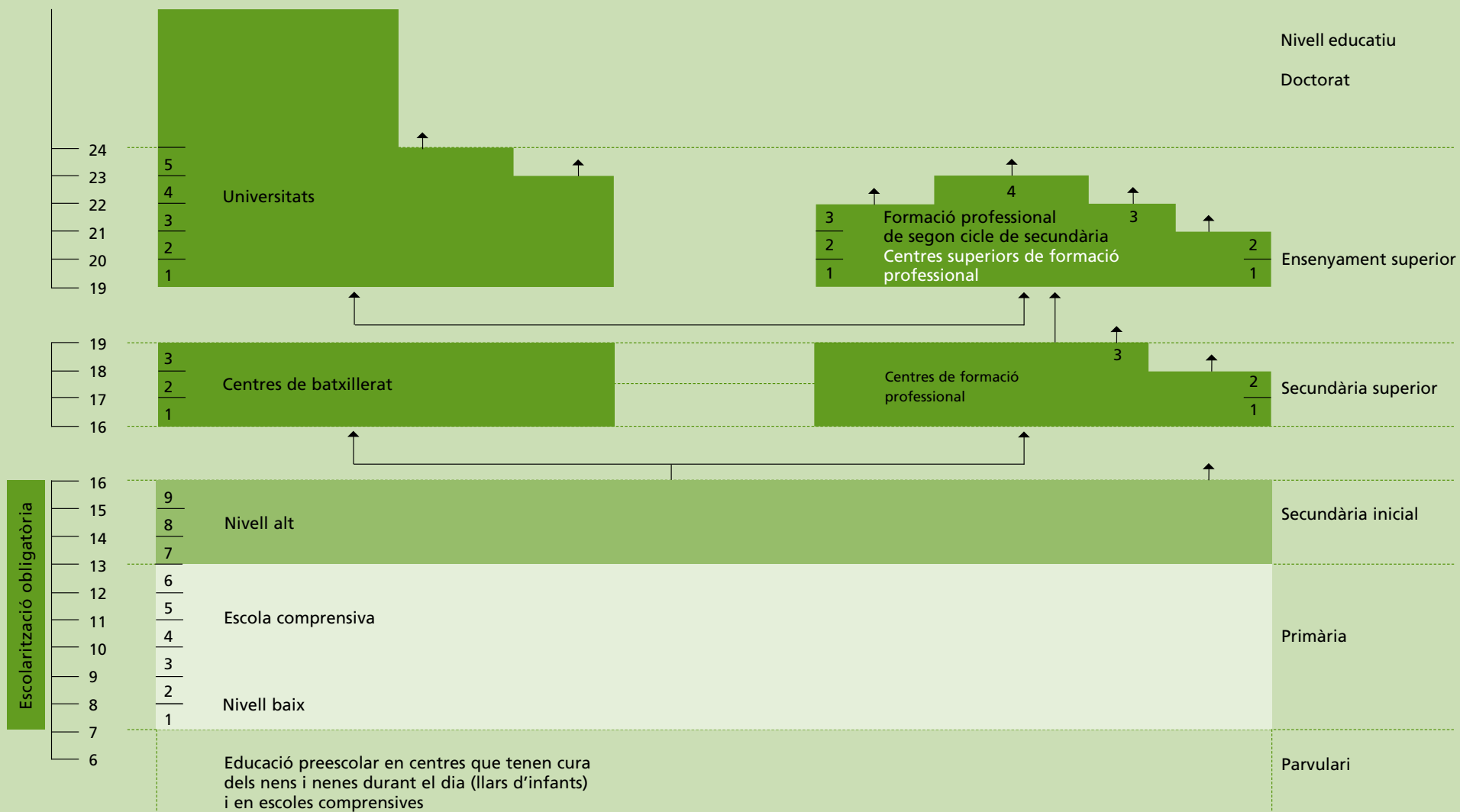
L'accés a la secundària superior es produeix si l'alumnat té el certificat d'educació obligatòria. El 54% de l'alumnat accedeix al batxillerat, mentre que un 40% de l'alumnat prefereix els estudis professionals. Si l'alumnat no ha aprovat la secundària obligatòria, pot repetir curs o deixar els estudis. Només hi ha un 6% d'alumnat en aquesta situació.¹⁹

Al final de l'educació secundària, només el 6% de l'alumnat finlandès no obté el certificat d'educació obligatòria.

Batxillerat (*Lukio / Gymnasium*)

Són tres cursos que es fan entre els 16 i els 19 anys. El manteniment dels centres és municipal. Hi ha unes 481 escoles secundàries superiors. Les classes s'organitzen en crèdits. Cada crèdit consta de 38 lliçons de 45 minuts cada una. La pràctica usual és dividir l'any escolar en seccions de cinc o sis períodes. Cada secció té un pla d'estudis diferent i es concentra en una selecció de matèries. L'avaluació és quantitativa. El professorat té una llicenciatura especialitzada i ensenya una matèria o dues. Hi ha un examen final o revàlida.

Estructura de l'educació

Formació professional de segon cicle de secundària (*Maanpuolustuskorkeakoulu / Försvarshögskola*)

Hi ha vint-i-sis programes bàsics. Es fan moltes pràctiques, que les empreses cobren. L'any escolar es divideix en dos semestres. L'alumnat treballa trenta-cinc hores per setmana, en total uns 190 dies. Els centres tenen molta autonomia i poden incloure treballs que cobreixin les necessitats del mateix centre en un 30% com a màxim. El professorat té formació superior (professional o universitària) i formació pedagògica d'unes 1.400 hores de treball-estudi.

Un cop superat aquest segon cicle de secundària es pot accedir als nivells educatius terciaris, que estan dividits en dues alternatives: els estudis universitaris o els estudis de tipus professionals.

Educació superior no universitària (*Ammattikoulu / Yrkeshögskola*)

El 1991 es van crear vint-i-dos centres experimentals. El 1993 ja hi havia cent vuitanta especialitzacions. Demanen de tres a quatre anys d'estudi. Els programes inclouen estudis bàsics, professionals i un treball de final de curs. Hi ha unes 800 hores de pràctiques.

Universitat (*Yliopisto / Universitet*)

Tot i que la titularitat pertany a l'estat, aquesta institució té una gran autonomia. Hi ha sempre una selecció prèvia per a entrar-hi, específica de cada facultat. Això provoca complicacions a molts universitaris, que de vegades han de passar dos o tres anys estudiant per tal de poder accedir als estudis que volen cursar.

Hi ha una legislació separada per a cada universitat. Cada universitat s'estructura en facultats i departaments. Hi ha deu universitats i dotze institucions superiors no universitàries. Existeixen tres nivells d'estudis: diplomatura, llicenciatura i doctorat.

Propostes per a millorar el nivell de competència lectora

En el meu estudi (Melgarejo, 2005) formulo un centenar de propostes de millora per al sistema educatiu espanyol i vint-i-cinc per al sistema educatiu finlandès. Selecciono, tot seguit, algunes de les propostes que considero essencials per a la millora de la competència lectora del nostre alumnat:

- Més inversió educativa per part de l'estat. L'objectiu podria ser d'un 6% del PIB en els propers deu anys, a fi de compensar l'estancament i el retard acumulats.
- Transformació de la diplomatura de magisteri en uns estudis de llicenciatura.
- Selecció del professorat d'educació primària i secundària prèvia a la seva entrada a la universitat; formació pedagògica molt estricta i exigent dels docents.
- Reciclatge obligat i intensiu del professorat ja format i en actiu, tant si és funcionari com si no ho és.
- Més autonomia i descentralització educativa. Plantejament de models d'escola com a "comunitat d'aprenentatge" i com a "cor de la comunitat".
- Professionalització de la funció directiva.
- Desenvolupament de polítiques d'innovació en les comunitats educatives.
- Política clara d'ajudar les dones amb fills.
- Potenciació de la xarxa de biblioteques públiques i biblioteques escolars (públiques i concertades), amb personal ben format, ben coordinades entre elles i de fàcil accés per a tota la ciutadania.
- És del tot imprescindible donar estabilitat al sistema, per la qual cosa cal un pacte polític de les principals forces de l'Estat i de Catalunya.
- Proposta que el Consell Audiovisual de Catalunya planifiqui que les cadenes de televisió emetin progressivament la programació estrangera en la llengua original i amb subtítols.

Una de les propostes per millorar la competència lectora del nostre alumnat és la formació pedagògica estricta i exigent dels docents.

Notes

¹ "Els estudiants que assoleixen el nivell més alt de domini de PISA tenen una gran probabilitat de millorar el cabal de talent del seu país. La proporció actual d'estudiants que es desenvolupa en aquests nivells pot influir també en la contribució que aquesta nació farà en un futur al cabal de treballadors de perfil molt alt en l'economia global. És per això que comparar les proporcions dels estudiants que assoleixen el nivell més alt de domini en aptitud per a la lectura és, en si mateix, de gran rellevància." (Pajares, Sanz, Rico, 2004, p. 35). Les citacions reproduïdes en aquest article han estat traduïdes de la llengua original.

² Encara que l'article fa referència sempre a dades de l'Estat espanyol, es poden extrapolar a Catalunya, amb els matisos que convingui.

³ "La puntuació mitjana de lectura a Finlàndia està per sobre de la dels altres països i és superior en més de mig nivell de competència a la mitjana de l'OCDE, i en més de dos nivells de competència a la dels països amb les puntuacions més baixes." (INECSE, 2004, p. 34)

⁴ Malgrat que només un 6% de la població és de parla sueca, la Constitució finlandesa reconeix el dret d'aquesta comunitat a utilitzar la seva llengua en tot el sistema educatiu (independentment d'aquest fet és obligació de tots els funcionaris del país el domini de les dues llengües oficials). Aquesta situació implica que necessàriament han d'existir escoles, en suec i en finès, d'educació primària, secundària, formació professional, batxillerat i formació superior (universitat i formació professional de tercer cicle). Tot i que l'estructura i les lleis educatives són les mateixes, el procés es pot realitzar indistintament en les dues llengües. Vegeu la Constitució de Finlàndia. (Gómez Orfanel, 1996, p. 247-268.)

⁵ Hi ha una dada molt significativa en l'últim informe PISA 2003. En aquest estudi es va avaluar la minoria sueca de Finlàndia. Els resultats de l'alumnat suec de Finlàndia en competència lectora (530 punts) són molt superiors als de l'alumnat suec de Suècia (514). Això s'esdevé fins i tot quan aquests últims reben inversions superiors en educació, sanitat i suport de l'estat del benestar. Aquest fet també fa difícil plantejar que la variable crítica sigui la variable de la pròpia llengua finesa. Si l'alumnat finlandès, sigui de parla sueca o finesa, té sempre un nivell de competència més bo que els seus veïns ha de ser per alguna altra raó que es dona en els seus sistemes educatiu o social i que no es dona en el dels altres països.

⁶ En aquest sentit és interessant de llegir el document MEC 2005, un esborrany de treball que publica uns resultats comparatius molt aclaridors de la baixa inversió en educació del nostre estat. Despesa pública en educació com a percentatge del PIB a la Unió Europea l'any 2001: Finlàndia: 6,24; Suècia: 7,31; Espanya: 4,41; mitjana UE (25): 5,1; mitjana UE (15): 5,9. Els percentatges d'inversió en educació a Espanya fa més d'una dècada que romanen estancats. Aquest retard acumulatiu ha de tenir efectes per força en el nostre sistema educatiu.

⁷ Per a l'any 2001, les dades exactes de percentatge de divorcis per cada 100 casaments eren: Suècia 58,8; Finlàndia 54,6; Noruega 44,9; Dinamarca 39,9; Espanya 18,2. (OCDE, 2005b, p. 33.)

⁸ En aquest cas, la quantitat d'hores que l'alumnat mira la televisió potencia la competència lectora, mentre que en el cas espanyol la inhibeix.

⁹ En l'estudi de la IEA de 1990 de competència lectora ja s'observava una dada sorprenent: a nou anys, l'alumnat finlandès ja tenia el nivell de competència lectora més bo de tots els països comparats. Malgrat que comencin l'escolarització més tard i sense haver après a llegir abans, amb només el 60% de l'alumnat a preescolar, després de dos anys d'escolarització (en la qual les hores d'instrucció en llengua són inferiors a la mitjana de l'OCDE), els resultats en competència lectora de l'alumnat finlandès són extraordinaris.

¹⁰ Finlàndia té una mitjana de 5.523 hores, mentre que la mitjana de l'OCDE és de 6.868. (OCDE, 2004, p. 385.)

¹¹ Les hores de lectura, escriptura i literatura impartides entre nou i onze anys són: Finlàndia 151; Suècia 163; Noruega 155; Dinamarca 188; Espanya 166; mitjana OCDE 196. (OCDE, 2004.)

¹² Resum extret de les entrevistes realitzades a persones significatives del sistema educatiu finlandès. Pirjo Jynäkylä (Institut per a la Investigació en Educació. Universitat de Jyväskylä) em va comentar clarament que la variable essencial que diferenciava els resultats de l'alumnat finlandès dels del suec era, amb tota seguretat, l'excel·lent formació del professorat a Finlàndia. Veijop J. Meisalo,

que al principi de la meua recerca era degà de la Facultat d'Educació de la Universitat d'Hèlsinki, afirmava: "el professor és el motlle amb el qual volem formar les futures generacions. Si el motlle és excel·lent, les peces sortiran millor que si el motlle és mediocre". (Melgarejo, 2005, p. 1081-1248.)

¹³ La magnitud d'un programa de llicenciatura es mesura en crèdits. Un "crèdit" (*opintoviikko / studievecka*) són, aproximadament, 40 hores de treball; en els principals programes de llicenciatura d'educació (Hèlsinki i Jyväskylä), la formació bàsica és de 160 crèdits. En total, doncs, són 6.400 hores de formació-estudi. Els finlandesos han incrementat progressivament el nombre de crèdits: 30 crèdits o 1.200 hores el 1950; 75 crèdits o 3.000 hores el 1970; 160 crèdits el 1980. A l'Estat espanyol, un crèdit universitari són 10 hores de classe. A les facultats d'educació se solien fer uns 150 crèdits (Font: Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació. Blanquerna. 1998-2000, p. 13). Actualment, a l'Estat espanyol la formació ha augmentat fins als 200 o 210 crèdits (més de 2.000 hores).

¹⁴ Els governs finlandesos van voler potenciar les llengües oficials de Finlàndia (suec i finès) com un sistema d'identitat social per a sobreviure com a cultura i com a nació entre veïns que havien volgut assimilar-los, especialment en el cas de Rússia. A finals dels anys seixanta, Europa va veure com Txecoslovàquia era ocupada pels russos el 1968 i les expectatives de llibertat dels pobles bàltics van ser esclafades per l'URSS. Finlàndia havia quedat malmesa després de la Segona Guerra Mundial, però havia conservat la seva independència de l'URSS. Així, doncs, l'educació, i especialment la política educativa, tenien com a objectiu aconseguir un domini de la llengua com una política de seguretat nacional. Els finlandesos van arribar a crear un sistema educatiu molt centrat en el domini de les llengües nacionals en part com a reacció a un sistema exterior i a necessitats interiors. El Parlament va prendre aquestes decisions per una gran majoria, malgrat que tinguin un sistema polític multipartidista.

¹⁵ Les variacions entre centres no són un factor important respecte als resultats obtinguts per Finlàndia en l'estudi PISA: "No obstant això, a Finlàndia i Islàndia la proporció de la variació entre centres puja a una part del nivell mitjà de l'OCDE i de la meitat o menys al Canadà, Dinamarca, Irlanda, Noruega, Polònia, Suècia i el país associat de Macau-Xina. [...] Els pares d'aquests països no han de preocupar-se tant per la tria del centre d'ensenyament tot buscant un millor rendiment dels seus fills, i poden confiar en l'homogeneïtat del rendiment entre escoles de tot el sistema educatiu." (INECSE, 2004, p. 18.)

¹⁶ De fet, les dades de l'OCDE indiquen que el nostre professorat està més ben pagat. (OCDE, 2004, p. 411-432.)

¹⁷ Actualment, Finlàndia lidera el percentatge de treballadors ocupats en la investigació. Concretament, l'any 2001 en tenia un 15,8 per mil, el més alt del món. Suècia, el segon país, tenia proporcions d'un 10,6 per mil. Les dades per a l'Estat espanyol eren del 5 per mil. (OCDE, 2005a, p. 121.)

¹⁸ El treball en els nivells 1 i 2 no ha de passar de 5 hores per dia. En els cursos del 3 al 6 el límit superior és de 6 hores al dia, i en els cursos del 7 al 9 és de 7 hores per dia. Les classes de 60 minuts consten de 45 minuts d'instrucció, seguits de 10 minuts de descans. Al migdia (a les 12 h) hi ha 30 minuts de descans per al dinar, que se serveix gratuïtament als menjadors escolars a tots els nens i nenes.

¹⁹ A l'Estat espanyol aquesta proporció és del 30%. Punts de referència 2010, de 17 de maig de 2005. MEC.

Referències bibliogràfiques

GÓMEZ ORFANEL 1996. *Las constituciones de los estados de la Unión Europea*. Madrid: Centro de Estudios Constitucionales.

INECSE 2004. *Aprender para el Mundo de Mañana. Resumen de Resultados PISA 2003*. Madrid: MEC – INECSE.

LINNÄKYLÄ P. 1991. *Quality of School Life in the Finnish Comprehensive School: a comparative view*, Williams & Liston.

LINNÄKYLÄ P. 1993. "Exploring the Secret of Finnish Reading Literacy Achievement." *Scandinavian Journal of Educational Research*. Vol. 37, núm. 1.

LINNÄKYLÄ P. 1997. "Quality of School Life in the Finnish Comprehensive School: a comparative view." *Scandinavian Journal of Educational Research*. Vol. 40, núm. 1.

MARC CONCEPTUAL 2004. *Marc conceptual per a l'avaluació PISA 2003*. Barcelona: Consell Superior d'Avaluació. Generalitat de Catalunya.

Departament d'Educació. <http://www.gencat.net/educacio/csda/publis/pub_rec.htm>

MEC 2005. *Objetivos educativos europeos y españoles. Puntos de referencia 2010 de 17 de mayo de 2005*. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia.

MELGAREJO DRAPER J. 2005. *El sistema educativo finlandés: la formación del profesorado de primaria y secundaria obligatoria*. Barcelona: Universitat Ramon Llull. Blanquerna (tesi doctoral). Director: Francesc Pedró. Tutora: Montserrat Castelló.

OCDE 1992. *Education at a Glance. OECD Indicators*. OECD. <<http://www.oecd.org>>

OCDE 2001a. *Analyse des politiques d'éducation. Enseignement et compétences*. OCDE. <<http://www.oecd.org>>

OCDE 2001b. *Knowledge and Skills for Live. First Results from PISA 2000*. OECD. <<http://www.oecd.org>>

OCDE 2004. *Regards sur l'éducation. Les Indicateurs de l'OCDE 2004*. OCDE. <<http://www.oecd.org>>

OCDE 2005a. *OECD Factbook 2005: Economic, Environmental and Social Statistics*. <http://www.oecd.org/site/0,2865,en_21571361_34374092_1_1_1_1_1,00.html>

OCDE 2005b. *Panorama de la société 2005. Indicateurs sociaux de l'OCDE*. <http://www.oecd.org/document/56/0,2340,fr_2649_37419_31857720_1_1_1_37419,00.html>

PAJARES R., SANZ Á., RICO L. 2004. *Aproximación a un modelo de evaluación: el proyecto PISA 2000*. Madrid: Instituto Nacional de Evaluación y Calidad del Sistema Educativo. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.

QUADERNS D'AVALUACIÓ 2004. *Estudi PISA 2003. Avançament de resultats*. Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació

(Quaderns d'Avaluació, 1. Desembre 2004).
SIMOLA H. 1994. *Ciencia Educativa, el estado y los profesores: regulación corporativa de la formación del profesorado en Finlandia. Modelos de poder y regulación social en Pedagogía. Crítica comparada de las reformas contemporáneas de la formación del profesorado*. Universidad de Granada - Barcelona: Colección Educación y conocimiento - Dr. M.A. Pereyra. - Ed. Pomares Corredor
UNICEF 2000. *Los trece primeros países en orden inverso a la pobreza infantil*.